

JAAP DE JONG

OF HET LEVEN VOOR DE DOOD

Vragen van leven en dood moeten dit najaar centraal staan in de politiek. Op beklemmende wijze heeft de Amerikaanse journalist Robert Scheer geschetst hoe de Reagan-regering met dit soort zaken omgaat. Hoe de rauwe taal van dood en rampen vervangen is door het kuise vocabulaire van kwetsbaarheid en afschrikking. Hoe bloeddorstigheid gepaard gaat aan menselijk onvermogen zich een voorstelling te maken van de gevolgen van het beleid. Hoe kwetsbaar diezelfde mensen zijn als het om de eigen kinderen gaat. Daarover zou minister van der Broek maar eens ondervraagd moeten worden in de Kamer. Niet over onderhandelingen en nukleair evenwicht, maar gewoon, hoe hij zich de toekomst van zijn kinderen voorstelt. Meestal houdt de dood mij niet zo bezig, daarvoor was hij te dichtbij. Toch zijn er momenten, wanneer ik mijn zoon Daan zie, dat door me heen schiet dat hij een jaar ouder is en ik een jaar jonger ben dan toen mijn vader overleed. Dan vraag ik me ook af of mijn politieke keuzen daardoor beïnvloed zijn. Niet die keuzen, wel de intensiteit ervan, denk ik. Een ander mens werd ik er niet van, wel zijn bepaalde eigenschappen versterkt. En heb ik er een aantal gevoeligheden aan over gehouden. Als 'oudste man' in huis werd op mij een beroep gedaan mee te beslissen. Vanaf dat moment hebben mensen me steeds zo 'rijp' voor mijn leeftijd gevonden. Een oom gaf ons op de begrafenis alleen een gulden en een cent, omdat een 'man met geld moet kunnen ramelen'. Woest kan ik worden als er weer eens ongenueanceerd neerbui-gend wordt gepraat over 'mannelijke' waarden. De stijfkoppigheid, die je verder alleen in Nederlandse streekromans tegenkomt, had ik al. Mijn grootvader heb ik nooit meer gezien, de erfenis teruggestuurd nadat hij, toen wij op die vroege zondagochtend rond de tafel zaten, eiste dat er voor een nette begrafenis meer

volgwagens moesten komen. Kind van een rooie familie in de jaren vijftig was ik opgegroeid in die onverdraagzame samenleving van strikt gescheiden werelden van katholieken-elastieken, protestanten-olifanten en openbaren-klapsigaren. Op het gedeelde schoolplein lag een witte lijn geverfd, waar wij noch de protestanten overheen mochten. Ik was al opgevoed met het idee, dat je als mens volledig en alleen verantwoordelijk was voor je doen en laten.

Mij werd ingepompt, ik ben er blij om, dat je op moeilijke momenten voor de spiegel gaat staan en probeert je spiegelbeeld recht aan te kijken. Dat lukt dus niet altijd. De basis voor het onbegrip voor de waarden en levenswijzen van gelovige mensen was dus gelegd, maar is versterkt. De man, die mijn vader aanreed, schrijft ons zich niet schuldig te voelen; hij was slechts Gods hand geweest; God strafte altijd rechtvaardig. De buurvrouw, die mijn moeder binnenriep, om haar te troosten met de gedachte dat Hij vergiffenis zou schenken, als wij maar van ons zondig pad zouden keren. De buurman, die om aan zijn

Christenplichten te voldoen, zijn kruis wel wilde dragen als de vleselijke begeerten mijn moeder te sterk zouden worden. Het is niet de hypokresie, die mij nog altijd ziendend maakt, maar de vanzelfsprekendheid waarmee die mensen hun waarden ons oplegden.

Precies dat heeft mij dikwijls doen afvragen of ik wel de goede politieke partij uitkoos. Elke keer weer, als partijleden zeer geraakt zijn als er negatieve uitlatingen worden gedaan over geloof, terwijl zo gemakkelijk negatief wordt gesproken over bijvoorbeeld de waarden van het socialisme. Steeds weer als een beroep op hogere waarden het onnodig maakt het eigen standpunt verder te onderbouwen met argumenten.

Tweeduizend jaar kulturele overheersing door het Christendom heeft diepe sporen nagelaten, in de persoonlijkheden van mensen en in de maatschappelijke patronen. Die vanzelfsprekendheden mogen en moeten ter discussie gesteld worden. Niet om mensen te raken in hun diepste overtuigingen, wel om voor iedereen het recht te bereiken vanuit de eigen overtuiging in de partij te werken. Ik baal er dus van dat ik op kongressen steeds weer bijbelse toespelingen moet proberen te begrijpen, terwijl er niemand hoort dat ik op een toepasselijk moment de Internationale citeer. Ik begrijp nog altijd niet waarom ooit een voorzitter me verbood me agnost te noemen, omdat ik mensen daarmee zou krenken in hun geloof.

Ik wil niemand vanaf deze achterpagina kwetsen en geloof me, ik ga niet aan kwetsuren mank door de PPR. Ik probeer op wat onorthodoxe wijze de discussie over verschillende inspiratiebronnen in de PPR weer open te breken. Zeker een politikus moet leren te luisteren naar wat anderen als mensen te zeggen hebben. Ik wil wel.

Waarom is het toch weer zo'n gedragen stukje geworden?